

DOF i en Coronatid

Coronavirussen har i den grad sat sit præg på Danmark – og DOF i dette forår.
Side 4-15

FRI & FRIVILLIG - OG LOKALT ENGAGERET

DOF har været på studietur for at lære om svenske aftenskoler.

Side 18

EN ADMINISTRATIV HAT

Vi kigger nærmere på Musikaftenskolen på Frederiksberg og i København.

Side 16

KOLOFON:

Udgiver

Dansk Oplysnings Forbund
Ny Østergade 7, 1. sal
4000 Roskilde
Telefon: 70 20 60 20
post@danskoplysning.dk
www.danskoplysning.dk

Ansvarshavende

Henrik Christensen

Redaktør

Martin Thirstrup Hansen

Layout

Kathrine Egemar

Tegninger

Bob Katzenelson

Grafisk design

Frittfald/Mai-Britt Bernt Jensen

Oplag

2.000 eksemplarer

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Spektrum

Spektrum er medlemsblad for Dansk Oplysnings Forbund. Bladet sendes til skoleledere og bestyrelser i DOF's medlemsskoler - samt til kommuner, samarbejdspartnere og andre interesserede.

Synspunkter udtrykt i Spektrum er ikke nødvendigvis DOF's holdning.

Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Næste deadline

10. august 2020

Forsidefoto:

Foto af et Zoom-møde for sekretariatet i maj måned. (Foto: Kathrine Egemar)

DOF I EN CORONATID

Du er ikke alene!!!

PERSONLIGT TROR JEG, at overskriften er en helt central melding og tanke.

Det er det internt i Dansk Oplysnings Forbund, fordi skolerne måske mere end nogensinde tidligere har brug for har brug for at finde de veje, der gør det muligt at støtte og hjælpe hinanden, når der skal sættes rigtig gang i aktiviteterne igen.

Internt i DOF vil det helt sikkert også være sådan, at de ting, som man tidligere brugte konsulenterne og sekretariatet til, vil blive tilført nye facetter affødt af den helt specielle situation, som vi har oplevet, hvor næsten alting har været lukket ned, og hvor uvisheden og usikkerheden om hvordan og hvornår har givet mange søvnløse stunder. Stunder, hvor spørgsmålet om overlevelse og fortsat eksistens har været både nødvendige og relevante at forholde sig til.

Det er det også, når vi tænker på samspillet mellem skolen og kursisterne. Mange vil måske til at begynde med føle sig usikre og være betænkelige ved at komme ud i den næste sociale sammenhæng, og derfor er det uhyre vigtigt, at vi formår at sende de signaler, der gør, at man pakker sin taske og med positive tanker begiver sig hen for at møde alle dem, der måske også har haft de samme betænkeligheder.

Fællesskaber – optimisme, glæde, samvær, sundhed!

Vores samfund hviler i høj grad på en række værdier, som vi har haft med os gennem generationer. Uden at blive for højstemt vil jeg nøjes med at sætte fokus på 'tillid og troværdighed'.

Når vi laver en aftale med naboen, når vi aftaler at mødes med vennerne, når vi tilmelder os et hold i den lokale aftenskole, så er der altid to parter. Så er der mindst to personer, der sætter deres troværdighed på spil. Vores troværdighed i folkeoplysningen består blandt andet i, at vi leverer den vare, som vi har lovet at berige deltagerne med.

Tilliden har vi på begge sider af disken, når vi indgår aftalen – og troværdigheden får vi på begge sider af disken, når vi hver især opfylder, hvad vi har lovet. Det er enkelt, og det er afgørende for, at vores samfund stadigvæk kan stå sikkert på de nævnte åbne værdier, så vi ikke ender ud i et samfund, hvor vi vil teste, måle, veje og kontrollere alting for at være sikker på, at vi ikke bliver snydt.

Glæd dig – der er lys forude

Læg mærke til, at der ikke står: *"Læn dig tilbage! Der er lys forude"*. Det er en fælles opgave for os alle. Og her betyder det: For alle os danskere! Vi elsker at være sammen. Vi elsker at være sammen med andre om de ting, der optager os.

Derfor er det også så afgørende vigtigt, at vi nu skaber det eller de rum, der giver plads, og som skaber den ro og sikkerhed for alle deltagere til at turde komme og være med.

Jeg glæder mig allerede til det bliver torsdag igen!!

Ingolf Christensen
Landsformand

INDHOLD

04 TEMA DOF i en Coronatid

06 TEMA En overvældende succes

08 TEMA Er det nu sikkert?

09 TEMA Den udfordrende og udfordrede hverdag

12 TEMA Nød lærer nøgen kvinde ...

14 TEMA Fællessang gi'r fællesskab

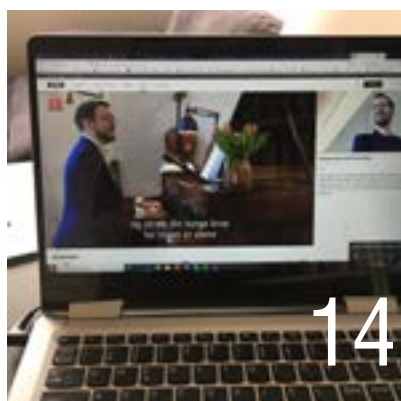
16 En administrativ hat
Portræt af Musikaftenskolen.

18 Fri & frivillig - og lokalt engageret
Landssekretariatet har været på studietur til Sverige.

22 10 råd om online-undervisning
Rasmus Hollerup giver centrale tips.

23 ASA-udvikling
Coronakrisen har ikke bremset arbejdet.

24 Sammenhængskraft i en fraværstid
Klumme af Esben Danielsen.

Landssekretariatet mødtes stort set dagligt via Zoom under hele karantænen. (Foto: Kathrine Egemar)

DOF i en Coronatid

Fra den ene dag til den anden ændrede DOF's medarbejderes dagligdag sig markant. Ligesom de fleste danskeres gjorde. Det har budt på mange udfordringer – og nogle ting vil vi nok have gjort anderledes, hvis vi skulle gentage dem. Men kedeligt har det ikke været.

Af Henrik Christensen, *Sekretariatsleder*

Siden nedlukningen af landet den 11. marts har rigtig meget aktivitet og arbejde i DOF været relateret til forhold omkring Covid-19. Møder og kurser er aflyst og sekretariatet er sammen – hver for sig, spredt for alle vinde. Landsmødet og to landsstyrelsesmøder har måttet aflyses, mens årsmøderne i regionerne ej heller kunne gennemføres. I maj forventer vi at gennemføre et møde for landsstyrelsen virtuelt, mens vi håber på, at det bliver muligt fysisk at gennemføre landsstyrelsesmøder og årsmøder i regionerne i tiden efter sommerferien.

Lige nu begynder vi at se ind i en tid med genåbning, men ikke en tilbagevenden til 'normalen'. En del aktivitet i aftenskolerne vil kunne startes op efter den 8. juni, men adgangen til lokaler og rengøring er behæftet med store spørgsmålstejn! En del aftenskoler i DOF har bevægelse i varmt vand, og åbningen af svømmehaller/bassiner sker først til august. Der er ingen tvivl om, at genåbningen vil være en proces både for myndigheder, kommuner og aftenskoler. På www.danskoplysning.dk og i nyhedsbreve vil alle løbende kunne følge med og finde aktuelle informationer.

Hjemmesiden og Medlemsnyt

Siden den 11. marts har vi i DOF haft et stærkt fokus på at rådgive og vejlede medlemsskolerne samt generelt at holde

alle orienteret om, hvad der sker med relation til aftenskoleverdenen. Hjemmesiden blev hurtigt gjort til omdrejningspunktet for al orientering og rådgivning, ligesom større 'nyheder' er blevet sendt ud med det digitale nyhedsbrev.

Hjemmesiden har været meget flittigt brugt af DOF's medlemsskoler, men også af myndigheder og kommuner. Det har været interessant at se, at også andre, end vi selv, refererer og linker til DOF's hjemmeside.

DOF's medlemsskoler er en broget skare, og der er rigtig mange særlige forhold, som gør sig gældende fra skole til skole, hvorfor der har været meget rådgivning og vejledning til medlemsskolerne via telefon og mail. Det har været en fornøjelse at have været i kontakt med så mange engagerede aftenskolefolk, uagtet at anledningen har været kedelig.

Nytænkende skoler

En del af DOF's medlemsskoler rykkede meget hurtigt aktiviteter og undervisning fra det fysiske rum til det virtuelle. I DOF oplevede vi, at der var megen god energi og inspiration at hente, og der blev iværksat et arbejde med indsamle og via hjemmesiden og sociale medier at formidle gode eksempler på fjernundervisning m.v.

I DOF opfangede vi meget hurtigt en interesse for mulighederne i fjernundervisningen, og der viste sig et stort behov for og ønske

om at vide mere om, hvordan man kan gennemføre undervisning via nettet. Flere af DOF's medlemsskoler havde erfaringer med og anvendte i forvejen tjenesten Zoom, og vi fik kontakt til en underviser, der kunne undervise andre i, hvordan man kan lave fjernundervisning med udgangspunkt i Zoom. De første kurser, der blev lagt ud, blev fyldt lynhurtigt, og der er nu afholdt mere end 25 kurser.

Interessevaretagelse har også fyldt rigtig meget og har været varetaget sammen med de andre landsdækkende oplysningsforbund og Dansk Folkeoplysnings Samråd. Der har skullet bruges mange kræfter på at forklare og illustrere, hvad problemstillingerne for aftenskolerne har været og er, men samtidig har der også været en enorm lydhørhed og anerkendelse af vores ideer til løsninger, og den sparring vi har kunnet give på diverse tiltag med videre. Resultaterne har blandt andet været en hjælpepakke målrettet aftenskoler, at sikre at alle aftenskoler blev omfattet af andre hjælpepakker, og at aftenskolerne blev en del af en tidlig genåbningsfase.

Alt i alt en travl og helt anderledes tid, end vi er vant til. Men samtidig en tid, hvor vi også i DOF har oplevet, at vores medlemmer har udvist fleksibilitet, udviklingsevne og stor tålmodighed – og selv om omstændighederne har været – og stadig er – udfordrende, så har det været en fornøjelse at opleve det store samfundssind. ■

En overvældende succes

Nogle fik pludselig masser af fritid under Corona-karantænen, mens andre fik ekstra travlt. I DOF oplevede vi en stor interesse for online-undervisning og for uddannelse i at håndtere sådanne aktiviteter. Det førte til én af DOF's største kursussuccesser.

Af Martin Thirstrup Hansen, *Kommunikationskonsulent*

31 kurser med 235 deltagere i alt taler sit tydelige sprog. Når man så tager med, at de blev afviklet på omkring tre uger med den samme underviser. Ja, så kan man godt tale om travlhed. Ovenstående tal dækker over DOF's online-kurser i online-undervisning, som vi udbød omkring påsken. Kurserne udsprang af efterspørgsel fra flere skoler, der hurtigt så en oplagt mulighed for at videreføre dele af undervisningen til de karantæneramte danskere. Derfor oplevede landssekretariatet flere henvendelser fra skoler, der gerne ville have deres undervisere efteruddannet i online-undervisning.

Måtte søge hjælp

Da vi ikke selv besad tilstrækkelige evner til at undervise i dette, spurgte vi os lidt for på nogle af DOF-skolerne. Vi indledte samtide med at henvise til hjemmesiden www.dendigitaleunderviser.dk, der stammer fra et tidligere projekt og indeholder inspiration og information til brug af digitale værktøjer. Men disse værktøjer var først og fremmest egnet til asynkron undervisning, hvor deltageren har rådighed over kursets materiale på nettet og selv bestemmer, hvornår han eller hun 'går på aftenskole.' Og hvor deltagerne og underviseren altså ikke samles virtuelt på samme tid.

Efterspørgslen var imidlertid i langt højere grad efter redskaber til og viden om liveundervisning – hvor deltagerne mødes på samme tid virtuelt – og flere kendte allerede til en række oplagte mødeværktøjer som Microsoft Teams, Google Hangouts, Skype og så videre. Men selv om næsten alle kendte til de forskellige eksisterende værktøjer, havde de færreste reelt prøvet dem i større målestok – og endnu færre til undervisningsbrug. Derfor vidste vi også kun meget lidt om, hvilke værktøjer, der var bedst egnede. Og det forsøgte vi at undersøge.

Zoom dukkede op

Midt i det hele fik vi henvendelser fra flere skoler omkring et nyt værktøj, Zoom. Nogle få af DOF's aftenskoler brugte det allerede og

spurgte til, om DOF kunne skaffe en rabataftale. Andre spurgte om hjælp til at bruge Zoom – og andre værktøjer i praksis. Vi begyndte at tænke, at der måske var interesse for et kursus i online-undervisning – der naturligvis også skulle afholdes online. Som sagt besad vi ikke nok praktisk erfaring med dette, og desværre havde vi heller ikke held med henvendelser til vores mulige kontakter fra lignende kurser. Men pludselig fik vi en mail om tilbud om at dele en manual i brugen af Zoom. Det var Rasmus Hollerup, som både er leder af og underviser på Musikaftenskolen i København, der tilbød sin hjælp. Vi kendte Rasmus som forholdsvis nystartet skoleleder, men vidste ikke, at han også havde erfaring med online-undervisning. Rasmus' manualer vidnede dog om god forståelse af både teknik og kursusindhold, så vi spurgte, om han havde mod på at undervise på et par kurser i onlineundervisning i DOF. Det havde han heldigvis! Vi talte om at gøre kurset bredt, så det dækkede flere forskellige platforme og værktøjer, men vi blev hurtigt enige om, at det nok ville forvirre deltagerne mere, end det gavnede. Hvis de både skulle lære at undervise på en helt ny måde og samtidig forholde sig til flere forskellige tekniske platforme, ville det blive svært. Da Rasmus havde rigtig gode erfaringer med Zoom – og vi jo havde hørt, at andre skoler og brugte det, blev det platformen for kurserne.

Fyldt op på 45 minutter

Vi lagde forsigtigt ud med to kurser, som vi gjorde gratis, da vi ikke havde erfaringer med den type kurser før. Der gik blot 45 minutter, og så var de fyldt op! Og der kom efterfølgende mange henvendelser fra ærgerlige undervisere og skoleledere, der var kommet for sent. Interessen var overvældende! Endnu inden det første kursus var afholdt aftalte vi derfor at sætte yderligere 11 kurser op den følgende uge. Rasmus var heldigvis meget fleksibel og satte hele sin weekend af. En fredag eftermiddag havde vi premiere på vores online-kursus fulgt op af i alt fire kurser lørdag og søndag, og selv om der var lidt startvanskeligheder, kom der hurtigt begejstrede tilbagemeldinger fra deltagerne. Som ekstra service oprettede Rasmus Hollerup en

Online-undervisningen hjalp mange aftenskoledeltagere til bedre at håndtere karantænen.

Facebook-gruppe for deltagere på alle kurserne. Her kunne de efterfølgende stille spørgsmål og dele erfaringer. Rasmus afholdt også åben spørgetime for alle via Facebook Live. Her dukkede mere end 30 deltagere op og fik afklaring på spørgsmål, der var dukket op efter kurserne.

De efterfølgende 11 kurser blev også hurtigt fyldt op, så vi planlagde igen en stribe nye. Igen udviste Rasmus fleksibilitet og tog også påsken i brug. Sidenhen slog vi endnu flere kurser op ligesom vi tilbød medlemsskolerne at arrangere kurser specielt for deres undervisere – hvilket flere skoler benyttede sig af.

Tilfredshed og kurser

Det betød, at vi i skrivende stund har afholdt 31 kurser med i alt 235 deltagere. Og deres tilbagemeldinger har været meget positive. Langt størstedelen var tilfredse eller meget tilfredse med kurserne. Og cirka halvdelen af dem, der har svaret på evalueringen er kommet i gang med onlineundervisning. Og det var jo i bund og grund målet med det hele: At give karantæneramte danskere mulighed for at deltage aktivt i meningsfulde fællesskaber. ■

TORNE PÅ ROSEN

Selv om ovenstående historie kan lyde rosenrødt, så var der torne undervejs. Mest problematisk var den kritiske medieomtale af sikkerheden i Zoom, der opstod samtidig med kurserne. Flere medier begyndte at berette om sikkerhedsproblemer af forskellig art – og vi blev nervøse for, om vi med kurserne udsatte skolerne, undervisere og deltagerne for risici. Vi kastede derfor kræfterne ind i at undersøge de reelle problemer, og vi vurderede, at man med korrekt håndtering af Zoom, var det stadig en fornuftig løsning.

Er det nu sikkert?

Corona-krisen har ført til en rivende udvikling på it-området. Ikke så meget i forhold til selve teknologien, men i høj grad i, hvordan vi bruger den. Og så dukker næste spørgsmål hurtigt op: Hvor sikkert er det?

Af Martin Thirstrup Hansen, *Kommunikationskonsulent*

For hver platform eller værktøj på internettet, der findes, kan du finde endnu flere historier om manglende sikkerhed. De fleste husker stadig Cambridge Analytica – der udnyttede et sikkerhedshul og fik fat i en masse Facebook-brugeres informationer. Der har også været historier om læk af oplysninger fra Google- og Microsoft-konti. Vi har hørt om problemer med sikkerheden for adskillige private firmaer, hvoraf for eksempel Mærsk Koncernen blev voldsomt ramt i 2017 af en computervirus, der lagde al it ned. Internettet er blevet et globalt samlingspunkt for os alle – også for personer med skumle motiver. Og da internettet giver mulighed for at handle mere eller mindre anonymt, er der desværre mange, der af forskellige årsager skaber problemer for alle os andre.

Kodeord: sikkerhed

Derfor er sikkerhed blevet et kodeord for rigtig mange mennesker, der færdes på internettet. Og det handler ikke kun om at benytte sikre værktøjer. Svindlerne er nemlig blevet så dygtige, at man selv med det sikreste værktøj kan blive udsat for svindelnumre. I bund og grund er selv den sikreste bankboks jo ikke sikrere, end at alle med adgangsnøglen kan få adgang. Senest blev mødeværktøjet Zoom ramt af en række kritiske historier. Desværre skete det samtidig med, at DOF arrangerede en lang række kurser med Zoom som omdrejningspunkt. Det førte naturligt nok til flere henvendelser fra bekymrede skoler og undervisere, der ville høre, om det var sikkert at udbyde undervisning i Zoom. Vi tog disse henvendelser og spørgsmålet om sikkerhed i Zoom meget alvorligt. For på den ene side ville vi ikke risikere, at medlemsskolerne kom i vanskeligheder ved at udbyde kurser i Zoom. Derfor ville den

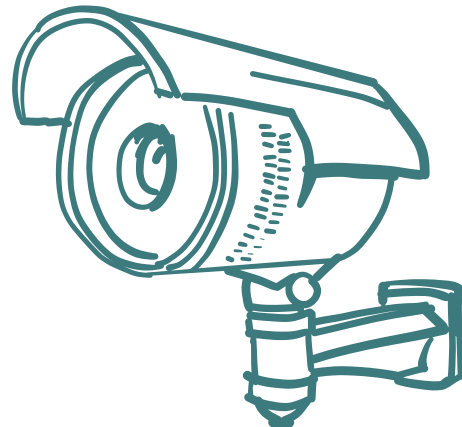
enkle og sikre løsning have været at melde ud, at vi frarådede brugen af Zoom. Men samtidig oplevede vi en helt uset interesse for online-undervisning, der tilmed var uhyre tiltrængt under coronakrisen, og al den gode energi, der kom fra skoler og undervisere ville helt klart lide et betragteligt knæk, hvis vi gik ud med drastiske udmeldinger. Da vi samtidig kunne se flere organisationer og virksomheder stadig benytte Zoom, forsøgte vi at undersøge sagen nærmere, inden vi traf en beslutning.

Zoom på Zoom

Det viste sig, at Zoom er en relativt ny virksomhed på markedet. Zoom har primært haft fokus på høj brugervenlighed – der ofte hænger sammen med lidt lavere sikkerhed. Man kan sammenligne det lidt med, at en dør med mange hængelåse på nok er sikrere end en med få, men den er til gengæld også mere besværlig at låse op. Brugen af Zoom eksploderede under coronakrisen, og det satte værktøjet under pres. Og skabte stor opmærksomhed – også fra de mere skumle personer. Vi kiggede ind i de forskellige kritikpunkter, der var rejst omkring Zoom. Zoom selv meldte hurtigt ud, at de ville fokusere al udvikling på sikkerhedsoptimering. Til det kan man naturligvis indvende, at sådan ville de fleste virksomheder melde ud. Men siden, at Zoom er ret afhængig af at have kunder, fandt vi ikke anledning til at tro, at de skulle føre os alle mere bag lyset end eksempelvis Facebook eller Google, når de har sagt det samme ved tidligere lejligheder.

Råd og retningslinjer

Samtidig udgav Zoom og andre eksterne it-firmaer retningslinjer, der gjorde brugen af Zoom meget mere sikkert. Det var egentlig ret simple råd, for eksem-

pel omkring indstillinger, der gjorde det meget svært at få adgang til de forskellige virtuelle møderum, medmindre man var inviteret. Da vi samtidig vurderede, at der meget sjældent udveksles personfølsomme oplysninger på aftenskolehold, turde vi godt fastholde brugen af Zoom til egne kurser. Og vi fortalte også til medlemsskolerne, at vi fortsat finder Zoom sikkert at benytte, hvis man følger sikkerhedsrådene. Men samtidig skrev vi ud, at det altid er op til den enkelte at vurdere, hvilke værktøjer, man finder egnet til en given opgave. Det er ikke sikkert, at Zoom egner sig bedst til al online-undervisning – og måske er Google Hangouts, Microsoft Teams eller Skype bedre. Vi har heldigvis endnu ikke hørt om medlemsskoler, der har oplevet sikkerhedsproblemer med Zoom – og sekretariatet bruger det da også selv til vores egne personalemøder. Men hvem ved, om der lige rundt om hjørnet venter en ny udfordring – og et nyt it-værktøj, vi skal forholde os til? Vi vil kaste os over det, hvis det giver mening – ladet med nysgerrighed og en sund skepsis. ■

ZOOM OG SIKKERHED

DOF har skrevet en artikel om Zoom og sikkerhed, som du kan finde på www.danskoplysning.dk under Info om Corona > Undervisning på digitale platforme.

Den udfordrende og udfordrede hverdag

Der er meget mere end fag og teknik på spil, når aftenskolerne går nye veje i denne tid. Mange skoler har nemlig ikke blot skullet finde andre veje i undervisningen, men også nye måder at holde kontakten ved lige med kursisterne.

Af Kirsten S Knudsen, *Foreningskonsulent*

DOF's medlemsskoler er åndehuller for en bred skare af mennesker, også mange med forskellige udfordringer i livet.

Det kan være sygdom, handicap, psykisk sårbarhed eller andet, der begrænser valgmulighederne i fritidslivet og gør aftenskolen til et vigtigt og meningsfuldt fællesskab.

Som alle andre aftenskoler i det ganske land har disse aftenskoler været nødt til at lukke for det fysiske samvær. Men der skal heldigvis mere end en virus til at stoppe kreativiteten i aftenskolerne, som nu har sat ekstra kræfter ind på at bevare kontakten med kursisterne.

Det går igen i snakken med skolerne, at det er den mentale sundhed, der rammes, når vi ikke kan mødes fysisk. Der er isolation, ensomhed, mangel på struktur og risiko for forværring af deltagernes tilstand. Det vækker bekymring for, hvordan kursisterne skal komme igennem denne periode, hvor aftenskolernes tilbud om aktivitet og fællesskab er væk.

Mens skolerne bedst muligt forsøger at skabe alternativer til den fysiske undervisning og det sociale samvær, spekuleres der bag kulisserne på, hvordan en genåbning kommer til at forme sig. Der er både et stort behov for at komme i gang igen, fordi kursisterne har brug for det, og samtidig en bekymring om, hvordan de fysiske rammer kan rumme det, og om det er sikkert for alle målgrupper at møde op igen, og om de overhovedet vil.

På disse sider kan du læse om nogle af de tanker, der er gjort, og nogle af de initiativer, aftenskolerne har sat i gang under corona-krisen, og hvordan det er gået.

Blindes Oplysningsforbund (Aarhus)

I Blindes Oplysningsforbund (BOF) fortæller skoleleder Merete Poulsen, at ensomhed er en meget tydelig konsekvens af nedlukningen. Mange kursister savner deres samvær med andre mennesker og vil gerne i gang igen. De yngre er måske knap så hårdt ramt, men fælles er, at det er langt mere omstændeligt at gå i gang med noget nyt, når man er svagsynet eller blind.

Siden den 12. marts har skolen hver uge ringet rundt til kursisterne for at holde kontakten. I det hele taget er der gjort mere ud af kommunikationen, for der bliver også sendt ekstra nyhedsbreve rundt med løbende information.

For de kursister, der bruger Facebook, er der blevet lagt nogle smart-træningsøvelser (hjernetræning) ud på video, men ellers er det primært onlineundervisning, der har været omdrejningspunktet. Skolens undervisere har i høj grad benyttet sig af DOF's tilbud om et kursus i at bruge den digitale platform Zoom, men det har taget lang tid at få deltagerne i gang.

"Vi har måttet uddanne vores kompenserende undervisere i zoom, så de kan undervise vores kursister online i at gå online," siger Merete Poulsen, som ved, at mange kursister er rigtig glade for muligheden for

at kunne fortsætte noget af undervisningen online.

BOF er Dansk Blindesamfund Østjyllands oplysningsforbund. Derfor er der samarbejde med de konsulenter, der hjælper til med at holde kontakt til kursisterne. Her kan man også trække på en beskæftigelsesvejleder, som har lavet videoer med forskellige hobby-aktiviteter og holdt gang i netværksgrupper, for at mindske ensomheden og skabe aktivitet.

Aftenskolen i Fountain House (København)

Aftenskolen i Fountain House underviser psykisk sårbare voksne, og her fortæller skoleleder Henriette Norre Bundgaard, at underviserne har været virkelig gode til hurtigt at finde løsninger til at fortsætte deres undervisning via digitale platforme. Kursisterne har allerede i løbet af de første tre uger af nedlukningen kunnet følge med i undervisningen hjemme fra stuerne. En del af undervisningen er lavet i lukkede Facebookgrupper, hvor underviserne har kunnet live-streame, og kursisterne har kunnet chatte med underviseren og hinanden. I grupperne har kursisterne også lagt fotos af de opgaver, der er løst undervejs.

Efter påske satte aftenskolen en ny sæson på skinnerne baseret på erfaringerne fra de tre ugers onlineundervisning. Her blev der mere fokus på digitale platforme som Zoom og Whereby, hvor der var bedre mulighed for interaktion end på Facebook. For også

Anita Weje bevarede kontakten til skolens deltagere med uformelle og humoristiske opslag og film på Facebook. (Foto: Selfie)

← at kunne gennemføre de kreative fag online, kunne kursisterne komme og hente to-goposer med materialer, som underviserne havde pakket til hver enkelt deltager. En konsekvens af omlægningen til digital undervisning har dog været, at deltagerbetalingen blev sat ned med næsten 50 procent, for at få kursisterne med. Det viste sig at virke, og resulterede i at der kom 17 online kurser i gang med lidt over 100 kursister.

"Underviserne har vist et engagement udover det sædvanlige," siger Henriette, "og de har gjort et kæmpestort stykke arbejde, for at rigtig mange mennesker fortsat har kunnet fordybe sig i deres interesse og få noget ind på den positive konto, når alt så håbløst ud"

For Birgitte, som er kursist på Aftenskolen i Fountain House, har situationen betydet, at hun er kommet på Facebook og har fået ordentligt bredbånd derhjemme. Det har taget tid at få det tekniske til at fungere, og noget undervisning fungerer bedre end andet. Men det gør en stor forskel, at man har struktur i dagen, at man står op og gør

sig klar til at skulle til undervisning:

"Jeg glæder mig meget til at komme ind på skolen, men jeg har klaret perioden meget bedre end forventet. Det føles som om, verden har sat tempoet lidt ned, så det passer lidt bedre til mig. Jeg føler mig ikke så meget udenfor. Vi er i samme situation."

For Nana Marie, er det netop onlineundervisningen, der har gjort det muligt at deltage. Hun har prøvet det før i andre sammenhænge, og for hende betyder det meget, at der ikke er transport, fordi det tager energi:

"Jeg føler mig som en del af et fællesskab, selv om det ikke er så tæt, fordi vi ikke har mødt hinanden fysisk," fortæller hun.

Nana Marie deltager både i yoga og på et kunsthold, og hun synes, der er stor forskel. I yoga er man alligevel meget sig selv, men på kunstholdet deler man og inspirerer hinanden. Derudover er fordelen at man kan arbejde videre med tingene efter timen, fordi man har det hele derhjemme.

"Når vi engang er kommet over den her periode, vil jeg overveje, om jeg kan deltage

fysisk, men jeg håber meget på, at der bliver ved med at være noget online yoga."

De tekniske udfordringer griner hun lidt af. "Vi er jo alle novicer," så der sker ind i mellem noget, men både undervisere og kursister er gode til at hjælpe hinanden på vej.

Nana Marie mener, at det kræver meget omhyggelig tilrettelæggelse af underviseren at få det til at glide. Kontakten med deltagerne skal være meget eksplicit og tydelig, fordi man ikke helt fornemmer alle de små ting, man kan mærke ved fysisk tilstedeværelse.

Lille skole for voksne (Aalborg)

På Lille Skole for Voksne, som underviser psykisk sårbare voksne i Aalborg, er det afdelingsleder Anita Weje, der har stået for en stor del af kontakten med kursisterne under nedlukningen. Her har man ikke lavet onlineundervisning. I stedet er de nogle medarbejdere, der på skift har live-streamet aktiviteter med mere eller mindre fagligt indhold.

Aftenskole to-go.
Deltagerne kunne hente eller få bragt materialer til kurser i kreative fag.
(Foto: Aftenskolen i Fountain House)

Anita fortæller:

”Det var egentlig for at holde en lille smule kontakt i starten af perioden, og jeg havde håbet, at det kunne være fagligt. Vi forsøgte med elementer fra undervisning i forskellige fag, men der var ikke ret god tilslutning til de ting, hvor man skulle dele tekster eller billeder for eksempel. Det var ganske få, der magtede det. Vi kunne se, at når det blev mere krævende, og der blev givet små opgaver, så forsvandt kursisterne lige så stille. De havde mere brug for bare at være sammen.”

Derfor blev video-indslagene i højere grad til små indslag af sjov og humor i en trøstetid. Under streamingen har man kunnet følge med anonymt, eller man har kunnet give sig til kende i kommentarsporet og chatte med hinanden undervejs. Man kan ikke se, hvem der ser med på livestreamingen, men når man snakker med folk, kan man høre, at det betyder meget for nogen af dem, at man er synlig, fortæller Anita. Man kan se på opslagene, at der er mellem 150 og godt 1000, der har set dem. Og de ligger

der stadig, så man kan gå ind og se dem bagefter, man behøver ikke være der, mens det er live.

Anita fortæller også, at telefonen efterhånden er begyndt at ringe meget. Der er flere, der får det dårligere og trænger til en snak. Skoleleder Knud Birk fortæller yderligere, at de hører om flere indlæggelser, og at det er meget vigtigt at få lov til så hurtigt som muligt at starte undervisningen igen.

Skolen for sen-hjerneskadede (Aarhus)

Skoleleder Birthe Christensen i Skolen for Sen-Hjerneskadede savner kursisterne, som normalt fylder lokalerne hos Hjerneskadeforeningen, som skolen er tæt knyttet til og låner lokaler af. Lokalerne står tomme, fordi alle aktiviteter både i Hjerneskadeforeningen og på aftenskolen er lukket ned.

På aftenskolen har det ikke været muligt at lægge undervisningen om til onlineaktivitet, da mange af kursisterne har udfordringer, der gør det svært at bruge computer. Og det faglige indhold er vanskeligt at gennemføre online – for eksempel madlavning. Birthe

fortæller, at hverdagen er svær for mange kursister. Nogle har et begrænset netværk og bliver isolerede og ensomme, andre har nedsat initiativ og har ikke ressourcer til selv at igangsætte aktiviteter, der giver struktur og indhold i hverdagen.

En af de deltagere, der synes dagligdagen er slået i stykker, er Hanne, som gennem de sidste tre år er kommet på skolen:

”Aftenskolen er det eneste af det, jeg laver i hverdagen, som er ren fornøjelse, og som giver dyb mening for mig personligt. Resten af mine aktiviteter handler om at træne og er helt anderledes en pligt.”

Hanne kan ikke bruge en computer på grund af sin hjerneskade. Derfor er det ekstra vigtigt for hende, at undervisningen kommer i gang igen snart:

”Min familie har opfordret mig til at male herhjemme, men det er bare ikke det samme. Jeg savner sparringen og det sociale med andre og lærerens inspiration og vejledning.”

Hanne er klar til at starte med det samme, hvis der bliver åbnet for det. I mellemtiden må hun nøjes med et opkald hver uge. Aftenskolen og Hjerneskadeforeningen forsøger nemlig i fællesskab at nå rundt til kursisterne pr. telefon. Hanne kan godt lide at blive kontaktet:

”Det giver en fornemmelse af ikke at være helt glemt,” mener hun og tilføjer, at der faktisk også er en fra hendes hold, der har ringet.

Samarbejdet med Hjerneskadeforeningen giver mulighed for, at nogle af de særligt sårbare deltagere kan få besøg af en medarbejder. Besøget foregår udendørs, men det har været til stor glæde for kursisterne, som måske også har kunnet komme ud og gå en tur.

Når engang vi igen må mødes, er Birthe noget spændt på, hvordan det skal foregå. Deltagerne på aftenskolen har mange forskellige udfordringer, og mange er i det, man kalder risikogruppen, blandt andet fordi mennesker med hjerneskade ofte har følgesygdomme. Det giver Birthe mange tanker om, hvordan man kan komme i gang igen. For selv om holdene er små, er der naturligvis også mange, der er bekymrede ved tanken om smitte, og som måske ikke vil møde op. Og andre som meget gerne vil komme, men som måske ikke kan overskue at holde afstand. Det er Hanne også klar over, men hun ville komme med det samme, selv om det skal foregå udendørs:

”Vi kan jo bare tage staffeljerne med ud.” ■

Nød lærer nøgen kvinde ...

Når stormen rammer, bygger nogle læhegn, mens andre bygger vindmøller, siger et gammelt kinesisk ordsprog. En lang række aftenskoler og deres undervisere kastede sig hurtigt over vindmøllerne, og opfandt nye måder at lave folkeoplysning på.

Af Pernille Marstrand, *Musik- og kulturkonsulent*

Karantænetiden har udfordret os på meget – også på, hvordan vi kan holde kontakten med aftenskolens deltagere. Mange undervisere har samlet handsken op og brugt anledningen til at enten at lære eller at finpudse allerede erhvervede kompetencer ud i online-undervisning.

Og lige såvel som at mangfoldigheden er stor i den kendte hverdag, hvor vi mødes fysisk til al mulig forskellig slags undervisning i aftenskolen, så er der kæmpevid forskel på, hvad de forskellige typer hold og deltagere har af behov, muligheder og ønsker til deres erstatningsundervisning – hvis de altså overhovedet ønsker nogen undervisning. Det handler altså i udstrakt grad om at kende sine deltagere og være åben over for deres tilbagemeldinger på, hvad de har brug for, og hvad der fungerer eller måske ikke giver mening at formidle fra skærm til skærm.

Under karantænetiden indsamlede vi i DOF eksempler fra medlemskolerne på, hvordan undervisere greb fat i udfordringen. Herunder bringer vi nogle af dem, i let redigeret og opdateret form – og du kan se flere på DOF's hjemmeside: www.danskoplysning.dk > Info om corona > Inspiration til digital undervisning. Der finder du også links til eksempler fra skolerne.

Keramik-To-Go

Aftenskolen Fountain House i København har – inspireret af konceptet 'coffee to go' – opfundet 'aftenskole-materialepakker-ud-af-huset'. Nemlig et kursus-kit med materialer til de kurser, som kræver dette. Det gælder for eksempel keramik, håndarbejde og lignende kreative kunst- og håndværksfag. Derfor tilbyder skolen nu 'kreative to go'-pakker med ler, garn, strikkepinde og så videre, som kursisterne kan hente ved skolen eller eventuelt få hjem på anden vis. Så sidder underviserne klar på online-forbindelsen, mens kursisterne kan sidde klar derhjemme med deres materialer.

Klaver-kontakt kræver kreativitet

I DOF Næstved Aftenskole har klaverlærer Jonas Jægers kontakt med sine 11 deltagere via flere flader, såvel skriftligt som med lyd og billede samt pr. telefon:

"Den enkelte elev får individuelt tilpassede noder tilsendt med nye numre og opgaver ud på noder hver uge – og nogle får også en lydfil tilsendt", fortæller Jonas.

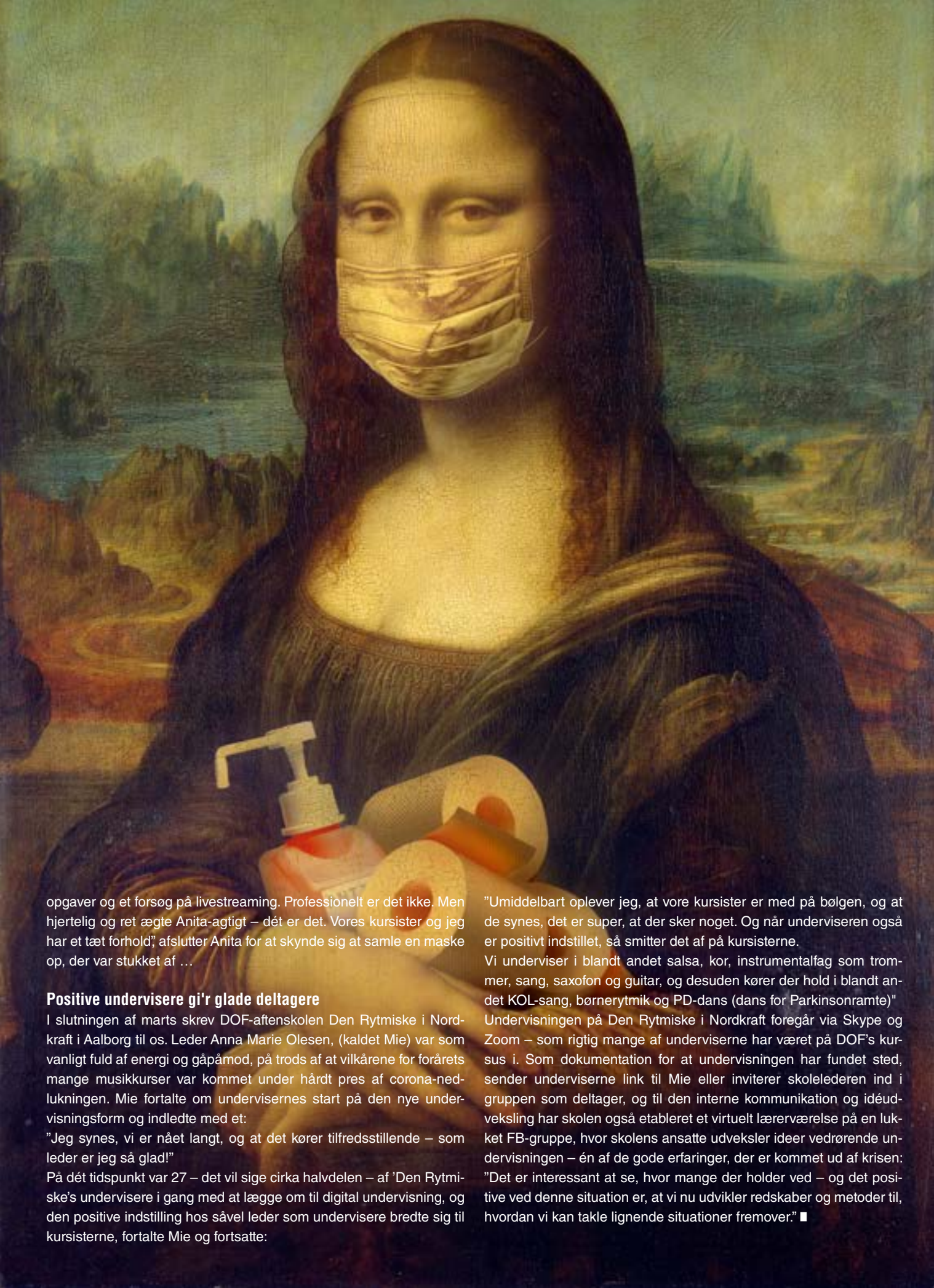
Han bruger nodeprogrammet Sibelius, som fungerer godt til hans og deltagerens behov – og supplerer med 'møder' via Facetime, hvor den enkelte deltager og Jonas kan spille henholdsvis vise og undervise hinanden. Desuden opfordrer Jonas deltagerne til at ringe, hvis de har spørgsmål.

Ud over forberedelsen af materialet holder Jonas den øvrige kontakt og undervisning i det sædvanlige tidsrum, hvor deltageren plejer at få sin undervisning. I alt har Jonas 35 elever på denne måde – og fungerer fint på elevernes individuelle niveauer.

Bryd isolationen med humor og interaktion

Sindskolerne, Aalborg – afdelingsleder Anita Weje – tog med det samme hul på karantænetiden med små livestreams på Facebook, hvor hun småsludrede om løst og fast og for eksempel kastede sig ud i at få gang i at hækle. Anita fortæller, mens hun bakser med sit livs måske første og i hvert fald mest bøvlede stykke hækletoej:

"Vores kursister kommer i høj grad for at bryde med isolation og svære tanker i hverdagen. Det kan de ikke nu. Flere kæmper med angst, og det forværres af isolation og skræmmende virusser. Derfor har vi valgt en lidt anden tilgang end kvalitativ onlineundervisning og i stedet skabe sammenhold og små grin via vores Facebook-side. Jeg sørger for at passe profilen gennem hele dagen/aften, og jeg opfordrer kursisterne til interaktion i form af kommentarer og billedindlæg. Jeg forsøger at skabe glæde gennem de små videoer. Små

opgaver og et forsøg på livestreaming. Professionelt er det ikke. Men hjertelig og ret ægte Anita-agtigt – dét er det. Vores kursister og jeg har et tæt forhold”, afslutter Anita for at skynde sig at samle en maske op, der var stukket af ...

Positive undervisere gi'r glade deltagere

I slutningen af marts skrev DOF-aftenskolen Den Rytmiske i Nordkraft i Aalborg til os. Leder Anna Marie Olesen, (kaldet Mie) var som vanligt fuld af energi og gåpåmod, på trods af at vilkårene for forårets mange musikkurser var kommet under hårdt pres af corona-nedlukningen. Mie fortalte om undervisernes start på den nye undervisningsform og indledte med et:

”Jeg synes, vi er nået langt, og at det kører tilfredsstillende – som leder er jeg så glad!”

På dét tidspunkt var 27 – det vil sige cirka halvdelen – af 'Den Rytmiske's undervisere i gang med at lægge om til digital undervisning, og den positive indstilling hos såvel leder som undervisere bredte sig til kursisterne, fortalte Mie og fortsatte:

”Umiddelbart oplever jeg, at vore kursister er med på bølgen, og at de synes, det er super, at der sker noget. Og når underviseren også er positivt indstillet, så smitter det af på kursisterne.

Vi underviser i blandt andet salsa, kor, instrumentalfag som trommer, sang, saxofon og guitar, og desuden kører der hold i blandt andet KOL-sang, børnerytmik og PD-dans (dans for Parkinsonramte)”. Undervisningen på Den Rytmiske i Nordkraft foregår via Skype og Zoom – som rigtig mange af underviserne har været på DOF's kursus i. Som dokumentation for at undervisningen har fundet sted, sender underviserne link til Mie eller inviterer skolelederen ind i gruppen som deltager, og til den interne kommunikation og idéudveksling har skolen også etableret et virtuelt lærerværelse på en lukket FB-gruppe, hvor skolens ansatte udveksler ideer vedrørende undervisningen – én af de gode erfaringer, der er kommet ud af krisen: ”Det er interessant at se, hvor mange der holder ved – og det positive ved denne situation er, at vi nu udvikler redskaber og metoder til, hvordan vi kan takle lignende situationer fremover.” ■

Fællessang gi'r fællesskab

Mange mennesker har i dette bemærkelsesværdige forår fået luftet stemmebåndene i særlig grad – både hjemme i stuen og mere offentligt. Og lige nu er der i høj grad et velpudset 'vindue' til en opmærksomhed på, at sang gør godt – en opmærksomhed, som aftenskolen kan understøtte og udbrede fra vores del af folkeoplysningen.

Af Pernille Marstrand, *Musik- og kulturkonsulent*

Måske har også du stået foran dit TV klokken 9 en onsdag morgen – iført morgenhår, sutsko og med en kop kaffe i hånden – og pludselig fået en klump i halsen? Måske har du som jeg haft et øjeblikst tanke-tidsrejse tilbage til en særlig sommerdag, en særlig forelskelse – eller en særlig sorgfuld tid i dit liv? Og måske har du tænkt, at det har været velgørende og vigtigt for dig?

Så har du nok været med til at synge fælles-morgensang sammen på afstand med både denne skribent og op imod 200.000 andre rundt i landet. Og mange har gjort det mere eller mindre hver morgen, siden dirigent Philip Faber inviterede til morgensang fra sin stue tirsdag morgen den 17. marts, altså få dage efter at landet mere eller mindre blev lukket ned, og vi blev sat i karantæne.

En lille idé – til hele landet

Fra det, der startede som en lille sjov Facebookbegivenhed den ene dag, fik DR's Philip Faber dagen efter genoplivet morgensangen og gjort den til et fast indslag i manges morgenrutine, og dirigenten benyttede også lejligheden til at sætte os i gang med at lave en smule stemmeopvarmning og få lidt bevidsthed om stemmen som en del af vores krop. Og hvad der virkelig viser, at dette her er der opbakning til i befolkningen, er, at fællessang med Faber også har fået sendetid fredag aften, hvor DR-scenen normalt befolkes af X-Faktor og andre seermagneter – meget højere kommer man ikke i dansk mainstream!

Fælles om isolation

Og hvad er det så, der gør, at mange af os i denne tid trækkes til skærmen for at starte dagen og slutte ugen med virtuel fællessang? Ja, det er der selvfølgelig vældig mange personlige årsager til – og helt indlysende har selve karantæne-tiden og en øget oplevelse af sårbarhed og ensomhed utvivlsomt gjort sit til dette. Men også i en mere almindelig hverdag oplever mange, at fællessangen kan noget særligt.

Fælles om følelser – og ikke bare mig, mig, mig

Fælles for os er det konkrete fysiske: At selve dét at synge sammen med andre motiverer os til at trække vejret samtidig, lave lyd cirka samtidig og cirka lige kraftigt/svagt/blødt/voldsomt ... Vi fniser samtidig af dirigentens små bemærkninger, vores tanker og følelser bevæger sig formentlig i nogenlunde samme retning, og vores krop flytter sig i omtrent samme type bevægelser som de mennesker omkring os, som vi synger med – alt sammen 'dikteret' af den sang, vi sammen forholder os til.

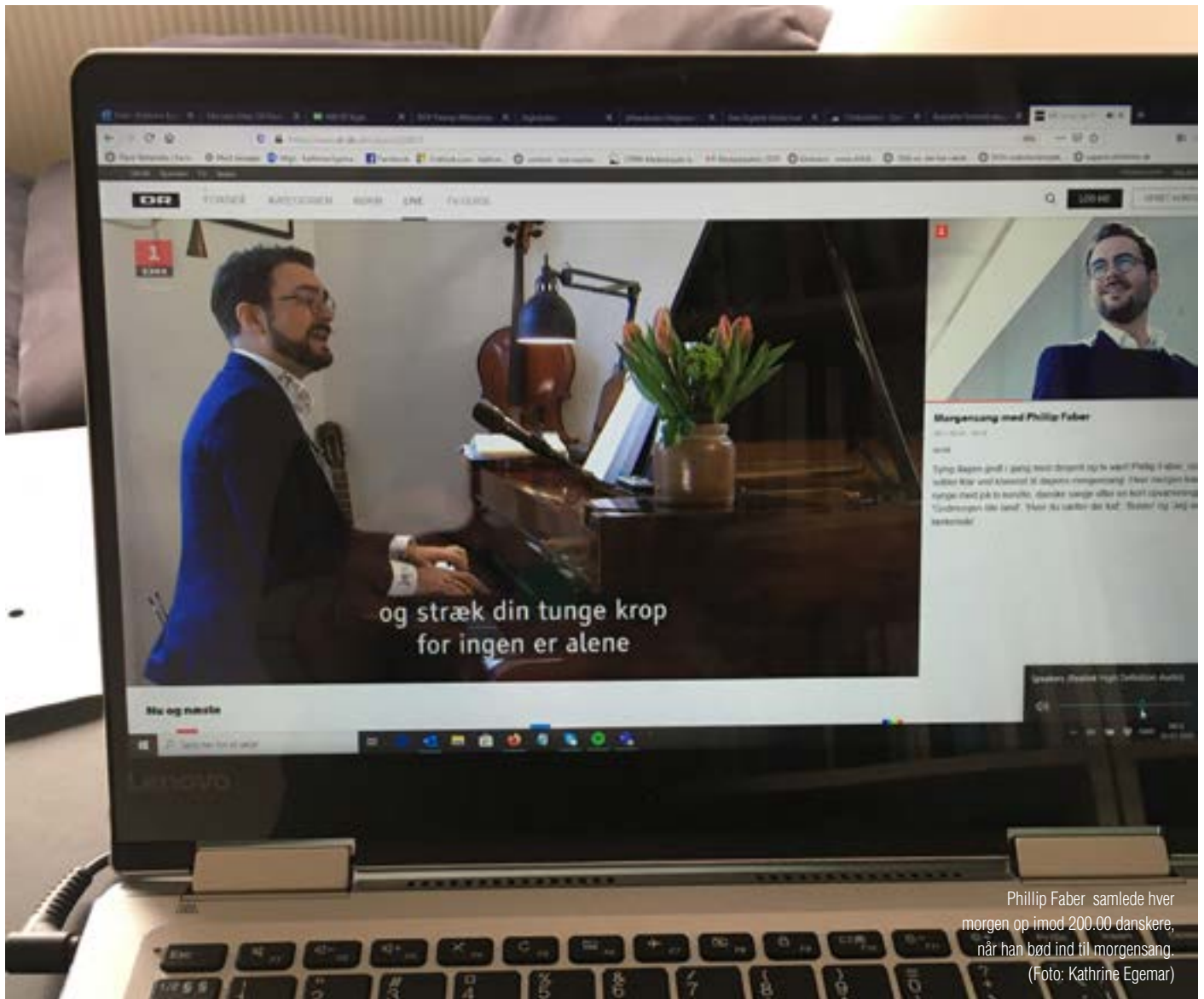
En oplevelse af at være en del af noget større end blot sig selv, og det har vi ikke overraskende særligt brug for i en tid, der udfordrer vores samvær og fællesskaber og – i sagens ubehagelige natur – udfordrer hver enkelt af os på selve overlevelsen.

Det er stærke kræfter, der er på spil, når vi synger sammen – og derfor har det også videnskabens interesse at blive klogere på, hvad der sker med os, når vi åbner munden, trækker vejret og for en stund forlader det talte ord til fordel for længere lyd- og luftstrømme, poetiske tekster og store følelser.

Suverænt til fællesskab og venskabelighed

I antologien 'Fællessang og fællesskab' samlet af redaktør på Videncenter For Sang i Herning, Stine Isaksen, refereres blandt andet til en undersøgelse fra Oxford University – her gengivet med et klip fra antologiens forord:

"Fællessang er den hurtigste måde, hvorpå man kan knytte en gruppe mennesker sammen – det konkluderede et hold forskere fra Department of Experimental Psychology ved universitet i Oxford i en undersøgelse fra 2015 (Pearce m.fl., 2015). I deres undersøgelse viser de således, at hvis en gruppe mennesker synger sammen, så udvikler de hurtigere et stærkt fællesskab og venskabelige følelser for hinanden, end hvis de foretager sig andre aktiviteter sammen. Årsagen hertil skal ifølge forskerne blandt andet findes i, at fællessang synkroniserer vores kroppe og forårsager en stigning i forskellige hormoner (oxytocin og beta-endorfin), der gør os gladere og mere villige til at samarbejde. Sang fungerer tilsyneladende som et emi-

nent redskab til at skabe social sammenhængskraft blandt mennesker, der ikke umiddelbart kender hinanden, og i forlængelse heraf argumenterer forfatterne endvidere for, at sang som en universel menneskelig aktivitet netop har udviklet sig for at knytte større grupper af relativt fremmede tættere sammen på en effektiv måde.”

Fra idé til lyd

Dette forår har indlysende vendt op og ned på det meste – nu gælder det om at bruge det til noget positivt, der hvor vi kan – og havde du ikke allerede i forvejen fuld gang i musikken i din aftenskole, er det oplagt at se på netop fællessang og også decideret korundervisning som et potentielt nyt aktiv: Det kan være i form af enkeltstående fællessangsbegivenheder, men det kan selvfølgelig også prøves af som ’en blivende tand’ – et regulært hold gennem en eller måske mange sæsoner.

Første skridt kan være at afsøge, hvilke kor der i forvejen huserer i nærområdet, i din by eller kommune; det vil være oplagt at tage kontakt dén vej rundt, for der finder du sangglade mennesker og en dirigent – der allerede har ’set lyset’ med fællesskab om sang. Og de er som regel flinke mennesker, der kan hjælpe dig videre med kontakter og idéer. Og hvem ved, måske kan koret blive interesseret i et

decideret samarbejde og måske blive et hold i aftenskolen. Det er derfor bestemt værd på forhånd at overveje, hvilke vilkår man kunne se for en sådan alliance.

Krumtappen – korlederen

Fællessangsarrangementer er alletiders begivenhed at sætte op i samarbejde med andre: Det kan være lokale kor, en musikskole, folkeskolen, gymnasiet eller andre af de videregående ungdomsuddannelser – kommunen eller en større virksomhed. Også her er det absolut vigtige omdrejningspunkt at finde den eller de musikere og allerbedst en dygtig korleder, der kan stå i spidsen for den konkrete begivenhed. I en snæver vending, hvor man mangler en pianist, kan fællessang til højskolesange understøttes med akkompagnement via musiktjenesten Spotify, hvor 100 højskolesange ligger som klaverakkompagnement.

Skal der stables noget større op, er det selvfølgelig ikke gjort med Philip Fabers succes bag skærmen og den gode vilje i aftenskolen. Der skal regulært ben- og netværksarbejde til – men har du mod på at gå videre og har brug for sparring, så kontakt konsulent Pernille Marstrand, enten på mail til pm@danskoplysning.dk eller på tlf. 31 69 32 48. ■

En administrativ hat

I mange aftenskoler er lederen og bestyrelsen en ret central del af alle aktiviteter – både som igangsætter, udvikler og vedligeholder. I Musikaftenskolen er det deltagerne, der varetager alle disse vigtige funktioner. Og det fungerer fortrinligt.

Af Martin Thirstrup Hansen, *Kommunikationskonsulent*

Musikaftenskolen holder til i København og på Frederiksberg. Langt størstedelen af skolens aktivitet er korsang, og det har skabt en ret speciel aftenskole. De fleste kormedlemmer føler en stor tilknytning til deres kor og sjældent til den forening, der eventuelt står bagved og administrerer korets aktiviteter. Derfor er Musikaftenskolen i højere grad en administrativ hat, for en stribe kor. Og det er både skolelederen Rasmus Hollerup og bestyrelsen helt tilfredse med.

”Vores kor er meget selvkørende med egne kontaktpersoner og korledere,” forklarer Rasmus Hollerup. ”Det betyder, at kormedlemmerne føler et stærkt fællesskab og identificerer sig med deres eget kor – og ikke så meget med Musikaftenskolen.”

Da de forskellige kor er medlemmer af Musikaftenskolen, har de på den måde mere eller mindre direkte indflydelse på skolens drift. Hvert kor sender repræsentanter til skolens årlige generalforsamling, hvor de væsentlige beslutninger om drift og administration træffes.

Den store selvstændighed i de enkelte kor betyder, at skolen ikke bruger de store ressourcer på markedsføring. Korene rekrutterer selv nye medlemmer. Til gengæld forsøger Musikaftenskolen at få nye kor ind under sine vinger.

Aktiv og engageret

Trods den lidt anonyme rolle, skolen har i forhold til dens brugere, er bestyrelsen både engageret og aktiv. Det kom senest til udtryk her under corona-krisen, hvor bestyrelsesmedlemmerne var hurtige og aktive til at mødes – online naturligvis – for at træffe beslutninger om skolens drift. Bestyrelsen har også fokus på Musikaftenskolens udvikling. Som før nævnt, er der fokus på at få flere kor ind under skolen. Derfor er der også behov for at skolens administration skal køre mere strømlinet, så både skoleleder, kontaktpersoner og korledere får det nemmere. Rasmus Hol-

lerup siger:

”Målet er egentlig, at vi får vores administration til at køre så smidigt og usynligt, at korene kan koncentrere sig om deres egne aktiviteter. De har deres egen identitet, og den har vi som central skole ikke noget behov for at rykke ved. Vi skal blot hjælpe dem, så de kan bruge energien på det vigtige, der foregår i deres egne fællesskaber.”

I takt med at Musikaftenskolen vokser, stiger behovet også for, at skolen er solid. Der er blandt andet planer om at fusionere de to skoler, som Musikaftenskolen reelt er; nemlig en i København og en på Frederiksberg. Ved samme lejlighed skal vedtægterne have en grundig gennemgang, og Rasmus Hollerup regner med at få hjælp hertil fra DOF's konsulenter.

Ud over kor har skolen også få andre fag – heriblandt folkedans, horelære og akkompagnement. Tidligere var der også et orkester, som desværre lukkede ned. Men det er også en ambition, at skolen skal rumme et eller flere orkestre.

En fin balance

Så selv om skolen lader de enkelte hold og kor være ret selvkørende, er der alligevel en ambition om at udvikle hele skolen. Men det kræver også en fin balancegang mellem aftenskolen på den ene side, og korene på den anden. Rasmus forklarer:

”Bestyrelsen er meget bevidst om Musikaftenskolens rolle i forhold til korene. Og det er noget, vi taler om på vores møder. For eksempel mangler vi stadig at finde ud af, hvordan vi bruger debatmidlerne på en måde, så det kan give mening for de enkelte kor, samtidig med at det overholder kommunens retningslinjer. Korene fungerer jo hver for sig i det dag-

lige, hvilket er helt fint. Men måske kan skolen også skabe inspiration på tværs og dermed mere værdi for alle. I dag sender vi desværre mange af debatmidlerne tilbage til kommunen.”

Så selv for en aftenskole, der primært fokuserer på administration, er der masser af udviklingsmuligheder.

Rasmus Hollerup er relativt ny i skolelederstolen, som han overtog i august 2019. Han kender dog både skolen og fagområdet rigtig godt, da han har været korleder for flere forskellige kor igennem 7 år. Og han leder stadig to kor på Musikaftenskolen – og dertil to andre kor. Ved siden af arbejdet med kor og aftenskole læser Rasmus en kandidatuddannelse i rytmisk kor på Det Jyske Musikkonservatorium i Aalborg. Det balancerer i øjeblikket fint med jobbet som skoleleder, der kræver godt 50 timers arbejde om måneden.

Musikaftenskolen blev dannet i slutningen af 1980'erne som en 'klub' af københavnske kor. Fra starten fik korene igennem klubben støtte fra den daværende Fritidslov. Da Folkeoplysningsloven kom til, måtte klubben omdannes til en egentlig forening med vedtægter, bestyrelse og så videre.

Masser af online-undervisning

Flere af Musikaftenskolens kor har gennem længere tid benyttet online-undervisning, og derfor var det ikke så vanskeligt for skolen at fortsætte meget af aktiviteten, da corona-karantænen ramte Danmark.

"Det var naturligvis helt frivilligt, om korene vil fortsætte online," fortæller Rasmus Hollerup.

Men flere af korene greb muligheden og har derfor kunnet fortsætte aktiviteten – under lidt andre forhold naturligvis. Ligesom mange andre steder i verden, har arbejdet med digitale værktøjer nok ændret synet på de muligheder, de giver. Så også i korverdenen vil det være en lidt ny og anderledes hverdag også efter coronakrisen. ■

SKOLEINFO

Musikaftenskolen

Nybrovej 304, st. D-9
2800 Kgs. Lyngby
www.mua.dk
leder@mua.dk

Nøgletal for 2019

1.422 deltagere
2.970 undervisningstimer
25 kor
1 debatarrangement

Rasmus Hollerup har indrettet et lille studie til online-undervisning i sit soveværelse. Den sorte baggrund er en speciel skærm, der sikrer et roligt billede. Og normalt vises han kun fra livet og op ...

(Foto: Rasmus Hollerup)

Fri & frivillig – og lokalt engageret

DOF's sekretariat indledte foråret med en inspirationstur på den svenske vestkyst. Og da vi returnerede til hjemlandet tre dage senere, var vi både klogere på, forundrede over og – især – meget inspirerede af den svenske folkeoplysning, der i nogen grad ligner vores, men virker under helt andre organisatoriske rammer. Kom med til Halmstad og Varberg, til Studieförbundet Vuxenskolan og Studiefremjandet.

Af Pernille Marstrand, *Musik- og kulturkonsulent*

De ligner os rigtig meget – og så alligevel er der rigtig meget, de gør anderledes – derovre i Sverige. De spiser for eksempel syltetøj til frikadellerne og laver 'mærkelige madder' forklædt som lagkage – og så kører en stor del af deres folkeoplysning på stærk lokal forankring og selvorganisering – og på frivillighedens ulønnede brændstof!

Dette sidste måtte vi ganske enkelt se nærmere på, så vi krydsede Øresund og satte kursen mod byen Halmstad, der ligger ud til Kattegat og er den største by i Hallands Län, mellem Hälsingborg og Göteborg.

Staten: Folkeoplysningen er vigtig

Årligt deltager cirka hver tiende svensker i 'folkbildning' – folkeoplysning – enten i studieforbund eller på folkehøjskoler ifølge en opgørelse, den svenske

regering offentliggjorde i 2019.

Mere end 4 mia. kroner afsætter den svenske stat årligt til folkeoplysning – det er i runde tal lidt mere end 400 kr. pr. svensker – og heraf går cirka halvdelen til de 10 studieforbund, der er i landet. Disse 2 mia. statskroner udgør langt hovedparten af organisationernes økonomiske grundlag, mens län og kommune står for at bidrage med en betydelig mindre del.

Dermed er forbundene knap så sårbare over for lokale politiske forskydninger og dermed udsving i det økonomiske fundament – og en anden væsentlig forskel fra den danske struktur er, at statsbidraget altså går direkte til forbundene. Disse fordeler støttemidlerne videre ud til de enkelte tiltag i lokalsamfundet, enten via egne initiativer eller i partnerskaber med deres medlemsorganisationer.

Der er fra statens side ret stor

tillid til folkeoplysningsområdet – og den er tydelig i sin italesættelse af folkeoplysningens opgave, betydning for sammenhængskraften og for befolkningens mulighed for indflydelse på eget liv.

Fleksible, hurtige og over hele landet

Et eksempel på den svenske folkeoplysnings placering i statens bevågenhed kom i løbet af 2015, hvor behovet for håndtering af de mennesker, der søgte asyl i Sverige, blev åbenlyst. Under overskriften 'Svenske fra dag 1' afsatte den svenske stat – regering og Rigsdagen – i alt 55 millioner kroner til, at de 10 studieforbund kunne medvirke til at løfte opgaven med at få skabt den bedst mulige start i landet for de mange flygtninge.

Argumentet for at lade netop studieforbundene administrere og 'orkestrere' en væsentlig del

af indsatsen var studieforbundenes "unikke kontaktnet, deres evne til at være fleksible og hurtige, samt at virksomheden når ud i hele landet?" (fra rapport/ Studieforbunden.se)

I alt gjorde indsatsen, at 73.500 asylansøgere i perioden 15. august til 31. december blev deltagere i studieforbundenes tilbud i 239 kommuner – altså på bare 4 ½ måned.

Forbedring af de lavere klassers opdragelse!

Ordet 'folkbildning' dukker op første gang i det svenske sprog i 1805 i betydningen "forbedring af de lavere Classers Opdragelse", og ligesom i Danmark begyndte den moderne folkeoplysnings historie i Sverige med folkehøjskoler, biblioteker, foredragsforeninger, 'studie-cirkler' samt tidsskrifter og debatbøger i første halvdel af 1800-tallet. Det er altså cirka

samtidig eller en smule efter, at en tilsvarende udvikling havde fået fat i Danmark med Grundtvigs og højskolernes tanker om selvstændige, oplyste borgere – og det var da også Grundtvigs idéer fra 1830-erne, der var inspiration, da de første svenske 'folkhøgskolorna' blev grundlagt i 1868 i Önnestad og Hvilan i Skåne samt i Herrestad i Östergötland.

De forskellige svenske uddannelsesbevægelser voksede frem parallelt – og i samarbejde – med de nye folkebevægelser (for eksempel afholdsbevægelser, frikirker, fagforeninger og så videre). De første folkehøgskoler blev bygget i 1868, mens de første studieforbund – svarende til oplysningsforbund i DK – opstod i starten af 1900-tallet. I mellemkrigstiden voksede folkeoplysningen med stadig flere højskoler og studieforbund. Folkeoplysningen trivedes dog også andre steder end i højskolerne og studieforbundene; eksempelvis havde statsradiofonien en klart folkeoplysende opgave i begyndelsen.

Sideordnede med forskellige udgangspunkter

I dag findes der som sagt 10 folkeoplysningsorganisationer (studieforbund) i Sverige; de fleste af dem med udspring i politisk overbevisning, en særlig bevægelse (for eksempel afholdsbevægelsen), religion eller fagbevægelsen.

Ligesom i Danmark står der politiske partier eller holdninger bag nogle af studieforbundene, men modsat vores fem danske landsforbund, så er hovedparten af de 10 svenske organisationer paraplyer for én eller flere medlemsorganisationer.

De 10 studieforbund – bagland og medlemmer

Studieförbundet Vuxenskolan er funderet omkring og til højre for den politiske midte – oprindeligt i partierne Centerpartiet

og Liberalerna – omtrent svarende til danske Venstre og Radikale Venstre, mens *Studieförbundet*, som er det forbund, der i sin profil mest ligner DOF, beskriver sig som 'partipolitisk, religiøst og fagligt uafhængigt'. Til Studieförbundet er der knyttet 19 medlemsorganisationer, heriblandt mange af de største natur- og friluftorganisationer og også store kulturorganisationer som for eksempel 'Svensk Live', en interesseorganisation der støtter og fremmer livemusik-scenen.

ABF, (Arbjdernes Bildningsförbund) er grundlagt af Socialdemokraterna, LO og den svenske andelsbevægelse, og med over 100 medlemsorganisationer er ABF Sveriges største studieforbund.

Bilda og *Ibn Rushd* Et studieforbund kan også have religion eller en interesse som værdigrundlag for sine aktiviteter; således er der omtrent 50 medlemsorganisationer (frikirker og katolske kirkesamfund) under studieforbundet *Bilda*, og 10 muslimske organisationer hører under studieforbundet *Ibn Rushd*.

Kulturens er partipolitisk og religiøst uafhængigt forbund med 18 medlemsorganisationer, der med sang, musik, dans, teater/drama, filmproduktion, billedkunst og så videre arbejder for, at alle i Sverige kan tage del i kunst og kultur.

Partnerskab med interesseorganisationer

De 10 hovedorganisationer samarbejder med deres respektive medlemsorganisationer i partnerskaber og med statsstøtten i ryggen tilrettelægger de 10 organisationer kurser for (og med) medlemsorganisationerne, laver større centrale indsatser og understøtter helt lokale initiativer og aktiviteter.

Studieforbundene laver altså både kurser, der svarer meget til dansk aftenskole classic,

med katalog, fast ugentlig mødedag og en lønnet underviser, der står for tilrettelæggelse og undervisning – men den absolut største del – omkring 80 procent – af statsstøtten gives til specifikt til en helt særlige form for deltagelse i folkeoplysningen, der kaldes *Studiecirkler*:

Studiecirkelens tre dele – definitionen

En studiecirkel består af tre ligeværdige elementer, nemlig *emne* (eller '*materiale*'), *deltagere* og *leder*. Og alle tre elementer skal være til stede, ellers kan det ikke defineres som en studiecirkel.

Emnet skal være afgrænset og veldefineret, og det skal være klart for alle i gruppen, hvad formålet og sigtet er med studiecirklen. Studiecirklen kan også tage afsæt i et særligt materiale; eksempelvis en bog med en studieplan en hjemmeside, avisartikler, en film eller et nodehæfte, som udgangspunkt for at man i cirklen sammen skaber en arbejdsplan.

Lederen af studiecirklen er typisk frivillig og ulønnet og fungerer som tovholder for cirkelns eksistens og virke. Og der er rigtig mange, der finder mening med at være cirkelleder, selv om det ikke kaster en pædagogisk løn af sig; i Studieförbundet Vuxenskolan er 'frivillighedsraten' på hele 80 procent, da 800 ud af i alt 1000 cirkelledere i Hallands Län er ulønnede cirkelledere.

Snor i frivilligheden

Man kan deltage i (eller blive uddannet til at lede) en studiecirkel, når man er fyldt 13 år. En studiecirkel består af fra 3 til 20 personer, og cirklen skal mødes mindst 3 gange i løbet af perioden. Deltagerne skal samles mindst 9 studietimer (å 45 minutter) og alle deltagere skal møde op mindst én gang ud af de første 3 mødegange. →

SVENSK FOLKBILDNING

Svensk folkbildnings 4 hensigter:

1. At støtte virksomhed ('aktivitet'), som bidrager til at styrke og udvikle demokratiet;

2. At bidrage til at gøre det muligt for stadig flere mennesker at påvirke egen livssituation og at engagere til at deltage i samfundsudviklingen;

3. At bidrage til at udjævne uddannelsesklyfter og løfte dannelses- og uddannelsesniveaue i samfundet;

4. At bidrage til at udbrede interesse for – og øge deltagelsen i – kulturlivet.

(kilde: www.regeringen.se)

Kastriot 'Kalle' Morina er et engageret og energisk samlingspunkt i SV's dansestudio i Halmstad. (Foto: Martin Thirstrup Hansen)

← Der er også en regel om, at cirklen maksimalt må mødes 12 timer i løbet af en weekend. Baggrunden for alle disse regler, på en måde lidt svarende til vores lønbekendtgørelse, at der jo gives statsstøtte (altså skatte kroner) til studiecirklerne, og derfor skal der være styr på, at pengene når ud til gavn for de rette og til den aktivitet, de er tiltænkt.

Mindre hierarki – mere medansvar

Kravet om et minimumstal for mødegange skyldes desuden, at *tid til refleksion* er et kardinalpunkt i den svenske folkeoplysning: Der skal simpelthen afsættes tid, så deltagernes bevidsthed og opmærksomhed på emnet, man mødes om, kan nå at fundere, forundres og måske flytte sig, inden man mødes

næste gang.

Studiecirkelns struktur med frivillighed og det fælles ansvar for indholdet og aktiviteten understreges af, at man er 'cirkelleder' og 'deltager' – i modsætning til det mere hierarkiske 'underviser' og 'kursist' – og med dette fælles ansvar får man også et tydeligere ejerskab til cirkelns liv og trivsel.

Dansen har fat i de unge

Et meget inspirerende indslag på vores tur kom, da vi af Studieförbundet Vuxenskolan (SV) blev taget med på visit i et af forbundets 4 danssestudios, nemlig Dansstudion Halmstad.

Her kommer en gruppe af byens unge, og ikke alene får de en masse danse- og koreografiundervisning på højt niveau – 'Dansstudion' har også en klart socialt samlende og

engagerende funktion for denne gruppe af Halmstads unge borgere, for husets muligheder og selvfølgelig danseundervisningen tiltrækker også mange af de unge, der måske ikke har lyst til at deltage i de mere traditionelle fritidstilbud.

Der er en ganske cool og lidt undergrundsagtig men venlig stemning over huset, der bærer præg af, at det i høj grad er den unge målgruppe selv, der er med til at bestemme, hvordan huset skal se ud og fungere.

SV har fire 'dansstudio' i Hallands Län, fordelt i byerne Kungsbacka, Varberg, Falkenberg og så altså Halmstad – og stederne tilbyder både mere traditionelle kurser rettet mod alle aldersgrupper i for eksempel 'street', breakdance, zumba og afrikansk dans – men det er i studiecirklerne, at de unge

virkelig får mulighed for at tage ansvar for deres aktivitet; her kan de nemlig lede samvær og indholdet selv.

Den menneskelige faktor

I spidsen for SV's aktiviteter står Kalle, som alle kender og kalder ham. Kalle hedder officielt Kastriot Morina og er i slutningen af 20'erne. Med en professionel dansekarriere og sin indvandrerbaggrund i kombination med en vindende personlighed som ballast er Kalle den fødte til jobbet som virksomhedsudvikler i SV for musik og dans i kommunen, samt daglig leder og underviser i Dansstudion Halmstad. En fagligt stærk og menneskeligt samlende person, der synes at vinde i sit lederskab på netop ikke at være alt for lederagtig.

Kalle fortalte med både integritet og venlighed om, hvad huset

rummer, og hvordan det fungerer. Og en af de vigtige pointer var, at huset (der i øvrigt ud over lokaler og sal til dansetræning også rummer et ret tjekket smykkeværksted) som sagt i høj grad er de unge brugeres eget; et sted, som de i frihed under ansvar kan låse sig ind og bruge, når de har tid og lyst, som en del af deres studiecirkel.

Med Kalle som katalysator har Dansstudio Halmstad udviklet sig til at være tilholdssted og samlingspunkt for mange af de unge, der ellers savner et sted at være sammen – men vel at mærke med dansen og det kreative virke som omdrejningspunkt for samværet.

Du kan selv blive cirkelleder!

En vigtig pointe ved studiecirklerne er også, at det er deltagerne selv, der definerer indhold og 'metode' for cirkelns aktivitet – og en af dem er lederen. Selv helt unge mennesker kan blive uddannet som cirkelledere. Kalle blev leder af sin første studiecirkel allerede som 13-årig, hvor han blev opfordret til at stå for sin første dansetrup – og på samme måde fungerer de mange dansegrupper i Dansstudio; det er de unge selv, der skal tage lederskabet på sig, beslutte et mål med gruppen (studiecirkelen) og sørge for, at gruppen

faktisk mødes og udvikler sig i sin aktivitet.

Som ringe i vandet ...

Som Kalle beskrev sit eget engagement i SV, blev det et lysende eksempel på, hvor vigtigt det er, at man får frihed og ansvar i sit virke: Kalle lagde stor vægt på, at han bliver fyldt med energi og arbejdslyst af at være sammen med de unge om noget vigtigt i deres liv – som de vel at mærke selv har ejerskab til. At friheden i

jobbet er en anerkendelse af, at han er ansvaret værdig – og det hele medfører, at han kan give friheden og anerkendelsen videre til de unge, til at være dem, de er – så de tager ansvar for at skabe den aktivitet og det samvær, de har brug for. Det er folkeoplysning, når det rykker!

Det stod også selvfølgelig også klart som skrevet med rød spraymaling på en grå betonmur, at en ung, fagligt superkompetent og personligt engageret ankermand som Kal-

le virkelig gør den store forskel, hvis man vil skabe grobund for et langtidsholdbart tilbud til en ung generation borgere – men behovet er der, og det er nærliggende at tænke, at vores danske aftenskole på samme måde har en vigtig rolle at tage på sig?! for eksempel. ■

Daglig leder og underviser i Dansstudio Halmstad, Kastriot 'Kalle' Morina, og leder af SV Halland, Kristina Svahn, forklarer indlevende om svensk folkeoplysning. (Foto: Martin Thirstrup Hansen)

10 råd om online-undervisning

Du kan ikke bare overføre normal, fysisk undervisning til internettet. Der er tale om meget forskellige rammer. Men med lidt tilpasning, kan du også over nettet skabe rigtig god aftenskoleundervisning.

Af Rasmus Holleruo, *Aftenskolen MUA*

DOF's underviser på online-kurserne, Rasmus Hollerup, har gennem lang tid undervist online på aftenskolen i kor og musik. Oveni det har han de seneste uger fulgt og rådgivet en lang række undervisere i andre fag. Herunder har Rasmus samlet sine erfaringer i 10 gode råd til, hvordan du skaber god online-undervisning.

1) Øv dig på det tekniske inden undervisningen

For at dine deltagere skal have en god oplevelse med online-undervisning, skal du selv have erfaring med den valgte platform. Både så du kan oprette og være vært for mødet, men også så du kan give teknisk support til dine deltagere. Arrangér eventuelt et møde med en kollega, så I kan øve jer sammen, inden du sidder over for dine deltagere. Alternativt kan du spørge en af dine deltagere, om de kan være medværter og hjælpe med det tekniske undervejs.

2) Udsend klare instruktioner til deltagerne

Sørg for at udsende klare instruktioner til deltagerne i god tid, så de har mulighed for at installere programmet og/eller oprette en bruger på den valgte platform. Lav gerne en kort trin-for-trin guide, som de skal følge for at komme ind til den online undervisning.

3) Åbn undervisningsrummet inden undervisningsstart

Hvis du har mulighed for det, kan det være en god idé at åbne videoopkaldet i god tid, inden undervisningen starter (20-30 minutter inden), så dine deltagere kan komme 'på plads' og vænne sig til rummet. Giv eventuelt deltagerne dit tele-

fonnummer, så de kan ringe til dig, hvis de har behov for teknisk support.

4) Vis relevante funktioner

Inden undervisningen starter, skal du bestemme dig for, hvilke funktioner der er relevante for undervisningen. Relevante funktioner kan for eksempel være at tænde og slukke for mikrofonen og kameraet. Brug ikke for meget tid på at vise funktioner, som ikke er relevante for undervisningen – det kan nemt ende med at tage meget tid.

5) Overvej retningslinjer

Det online læringsrum er en anderledes social situation end det fysiske rum, og forsinkelsen på lyden kan nogle gange bidrage til, at man lettere taler i munden på hinanden. Det kan derfor være nødvendigt med lidt mere styring på gruppesamtalen – for eksempel med håndsoprækning, hvis man har større hold.

6) Tilpas undervisningens indhold til formatet

Online undervisning har nogle styrker og svagheder i forhold til fysisk undervisning. Drej gerne undervisningen over mod indhold, som fungerer godt online og brug mindre tid på det, der ikke fungerer så godt. Det kan for eksempel være et godt tidspunkt at medtage en mere teoretisk vinkel til emnet, da man kan dele sin skærm med deltagerne og vise illustrationer eller lignende.

7) Overvej dit visuelle udtryk

Find en god balance mellem hjemlig hygge og professionalismisme i det billede, du sender ud til deltagerne. Tjek for eksempel, at der ikke er for rodet i din baggrund. Sørg også for, at lyset er godt på din video. Lyset skal helst komme forfra eller lidt fra siden, så der er lys på dit ansigt.

Eksperimentér med forskellige kameravinkler, så du finder den mest optimale for din undervisningssituation.

8) Bed deltagerne om at tænde deres kamera

Selvom det ikke nødvendigvis er vigtigt for din undervisning at kunne se deltagerne, har det stor betydning for undervisningens energi, at du kan se dem, og at de kan se hinanden. Det bruger dog mere af internettets båndbredde, så hvis du eller en deltager oplever dårligt signal, kan det hjælpe at slukke for deltagerens kamera.

9) Vær bevidst om udfordringerne ved forsinkelsen

Afhængig af faget kan der være forskellige grader af udfordringer ved den undgåelige forsinkelse ved online-undervisning. Synkronitet under videoopkald er ikke mulig med de nuværende internethastigheder. Det betyder blandt andet, at fællessang ikke er muligt.

10) Få feedback fra deltagerne

Brug eventuelt en tommefingerskala undervejs for at finde et passende niveau for undervisningen. Deltagerne viser simpelthen med deres fysiske hånd til kameraet, om de er med:

Tommel op = "Jeg forstår"

Tommel vandret = "Jeg forstår næsten"

Tommel ned = "Jeg forstår ikke"

Derudover kan det være en god idé at få feedback fra deltagerne efter undervisningen, så du løbende kan forbedre den. ■

→ KORTNYT

JUBILÆUM

➤ DOF Biecentrets Oplysnings Forbund runder de 10 år. Det fejres med en lille festdag mandag, den 28. september kl. 13.30 i samarbejde med Biecentret.

Der bydes på både kaffe og flødeskumskage og lidt boblevand til at skåle i. Dertil kommer Sigurd Barrett med sit jubilæumsshow og hjælper med at fejringen.

Deltagelse kræver billet, der koster 50 kr. – og der er kun lige godt 100 pladser. Man kan tilmelde sig på telefon 97 11 52 60.

ASA-UDVIKLING

➤ Coronakrisen har alt andet lige kun haft mindre indflydelse på arbejdet med udviklingen og stabiliseringen af DOF's nye administrationsprogram, ASA, som løbende forbedres og gøres mere brugervenligt.

ASA er generelt blevet mere stabilt og gjort mere enkelt at finde rundt i. Layout på udskrifter er blevet forbedret, ligesom der er kommet flere muligheder for at få filtreret data (søgninger). Desuden er risikoen for at komme til at slette data blevet minimeret.

På udviklingssiden er det, som de fleste kender som Undervisernet, ved at være færdig, så det kan testes. Undervisernet har været efterspurgt af både aftenskoler i DOF og aftenskoler i de andre forbund. Undervisernet forventes at kunne tages i anvendelse inden sommerferien.

Kurser i forbindelse med ASA har naturligvis som følge af Covid-19 måttet aflyses, hvilket har bevirket, at fire DOF-skoler har fået udskudt overgangen til anvendelsen af ASA. I skrivende stund forventer vi stor aktivitet i tiden efter sommerferien, hvor en del DOF-aftenskoler forventes at overgå til at anvende ASA, som administrationsprogram i hverdagen.

→ SKOLENYT

NY SKOLE I DOF

➤ Korskolen

Korskolen er hjemmehørende i Københavns kommune og har både musikundervisning og kor på programmet. Jørgen Olsson er skoleleder.

➤ Aftenskolen Skanderborg-Ry

Aftenskolen Skanderborg-Ry er nystartet, og de planlægger at udbyde bevægelsehold og på sigt foredrag. Skolen ledes af Louise Højbjerg Kjær.

➤ Køge Musikaftenskole

Køge Musikaftenskole er en stor og solid skole med flere år bagen og med en lang række musikfag i kataloget. Skoleleder er Otto Laust Hansen.

➤ GOK Skive

GOK Skive har tidligere været medlem og vender nu tilbage til DOF-familien. Turi Bach Roslund står ved roret.

NY LEDER

➤ Gospelkoret Oikos har fået ny leder i form af *Marie Malmberg Henriques*.

➤ *Betty Busk* har overtaget lederrollen i Arosiakoret.

➤ I Rudersdals Musikakademi har *Paul Frederiksen* sat sig i lederstolen.

➤ Skolen for Sen-hjerneskedede i Aarhus har fået *Birthe Christensen* som ny leder.

Husk at sende besked til DOF, hvis I har nye navne, jubilæer eller andet.

KLUMME: Af Esben Danielsen, Direktør i Lokale og Anlægsfonden (tidligere bl.a. Roskilde Festival)

Foto: Esben Zöllner Olesen

Sammenhængskraft i en fraværstid

Kunne corona hjælpe os til at udvide vores fællesskaber? Esben Danielsen skulle have inspireret os på landsmødet, men nu får vi i stedet en opfordring på skrift.

FÆLLESSKABERNE ER DEN stærkeste drivkraft i vores fritidsliv – om det er i idrætten eller på aftenskolen, med dem tæt på os eller i et bredt interessefællesskab. De, som oplever sig uden for eller på kanten af fællesskaber, har det svært. Det giver meget stor værdi at komme med i et fællesskab, og mange af vores mere etablerede foreninger gør meget for at lukke op og få flere med.

Et stort paradoks er, at et stærkt fællesskab opleves som lukket for dem, som ikke er med. Også selvom fællesskab ikke selv synes, det er tilfældet. Tyg lige på den – jo stærkere fællesskab desto mere lukket! Vores samvær, sprog, referencer, historie

og så videre er jo netop fælles i fællesskaber, så det er svært at komme ind – det kræver værtskab, det kræver guidance og vilje og opmærksomhed fra det stærke fællesskab.

Derfor kræver det tit en ny arena, en ny sammenhæng, når man skal lukke sit fællesskab op. Så alle ikke falder i de samme roller, den samme indforståethed og plejer, plejer, plejer. Mange bruger en event til at åbne og skabe nye møder, at man rykker aktiviteterne et nyt sted hen eller starter helt nye aktivitetsforsøg op. Corona har givet det benspænd og kan bruges som en stærk mulighed for at lukke op og invitere nye med ind. Alt er vendt på hovedet, og vi kan nu mest kun mødes digitalt eller på helt nye måder i naturen i små grupper, der holder afstand. Samtidig er det nyt for alle, hvordan vi kan gøre noget sammen – en ny arena for alle.

Brug det aktivt. Brug det til at invitere nye med i fællesskaberne og måske gøre det endnu stærkere. De digitale værktøjer virker. Det digitale møde er

ikke længere noget, der vil være en god ide en gang – alle har lært det inden for de seneste uger. Platforme er ret lige til, når vi endelig prøver det. Det virker klart bedst, hvis man ikke er for mange. BRUG DET! Vi savner at mødes, vi savner at dyrke relationer og få oplevelser med andre mennesker.

Og gør det samme i naturen, hvor det er sikkert og ordentligt. Lav små grupper, der går en tur sammen, får talt, får lys og luft og får ny energi.

Men lav et benspænd; i hver lille gruppe – oplagt på 3-4 personer – skal minimum en være 'en ny'. En der ikke er mest med, en der plejer at være med nogle andre og så videre. Og så lav et system for at skifte rundt på grupperne. Det er et fantastisk værktøj til at skabe basis for et endnu stærkere fællesskab, når der en dag lukkes endnu mere op, og vi bedre kan mødes.

Hvis det er en aftenskolesession, kunne et konkret forslag være:

Et spændende oplæg, instruktion eller input over nettet – som video-oplæg eller live-streaming. Det må maksimalt vare en halv time. Det trætter at se på skærmen.

Derefter deles folk op i de mindre dialoggrupper, hvor der snakkes om dagens input. De følges op af en aftale om en fælles gåtur eller lignende i naturen hvis muligt.

Næste gang samme setup, men ny grupper.

Det kan oplagt krydres med en opgave, nogle udfordringer, noget man skal melde tilbage på.

Det vigtigste er, at der er lagt ind, at alle skal på banen, alle skal til orde, alle skal være med. Og det er en super ide, at der er billede på, når man er på digitalt – om det er på Zoom, Teams, Skype eller bare på Facetime via telefon eller tablet.

PRØV DET! Det er ret lige til. ■

” Et stort paradoks er, at et stærkt fællesskab opleves som lukket for dem, som ikke er med. Også selvom fællesskab ikke selv synes, det er tilfældet. Tyg lige på den – jo stærkere fællesskab desto mere lukket!